

Takhle to stačí?

Nad novou monografií o historii české populární kultury

Publikace Populární kultura v českém prostoru se pokouší přesvědčit čtenáře, že analyzovat šedesát let staré večerníky nebo zkoumat podomácku vyrobené kukačky z překližky má smysl – i když svět trápí i jiné problémy. Ne zcela úspěšně.

MARTA SVOBODOVÁ

„Ať chceme nebo nikoli, je populární kultura hluboce politickou problematikou,“ zní sedmý bod manifestu, kterým na vlastní internetové stránce představuje cíle svého snažení Centrum pro studium populární kultury. To je přesvědčená, stručná a jasná odpověď všem, kteří obor „cultural studies“ ignorují jako jednu z „moderních pavěd“ – a také těm, kteří by třeba pochybovali o závažnosti knihy *Populární kultura v českém prostoru*, jíž vědecký kolektiv ze zmíněného Centra korunoval své několikaleté popularizační působení v oblasti studií kultury.

Aspoň předstírat

V úvodní stati Ondřeje Daniela, Tomáše Kavky a Jakuba Machka ovšem překvapí už poněkud bezzubá témata: Je u nás populární kultura stále neprávem opomíjené výzkumné pole? Stojíme v české tradici kulturních (či snad kulturních?) studií stále na začátku? Opravdu zájem o konferenci *Populární kultura a česká identita* v roce 2011 znamená, že je výzkum kultury etablovaným vědeckým

o morální panice, kterou před pár lety vyvolal fenomén „emo“, zhodnocené mediálními studii. Některé texty jsou spíše jen tematickou glosou (proč vlastní stati otevírá krátká a takřka osobní poznámka z výzkumu Muriel Blaive?), u čtení jistých vět se dostaví pocit dějá vu (v příspěvku Marty Kolářové by se snad bývalo dalo vyhnout tomu, aby se některé odstavce doslovně neshodovaly s pasážemi jejího vstupního textu ke knize *Revolta stylem* z roku 2012) a několik prací působí spíše jako sarkastická parodie na kulturní přístup, ačkoli jsou patrně myšleny vážně (anebo skutečně Martin Škabraha považuje za filosoficky pozoruhodné, že je Pávek ve *Vesničce mé střediskové* nejlaskavější ke svým králíkům?).

Roztříštěný výzkum

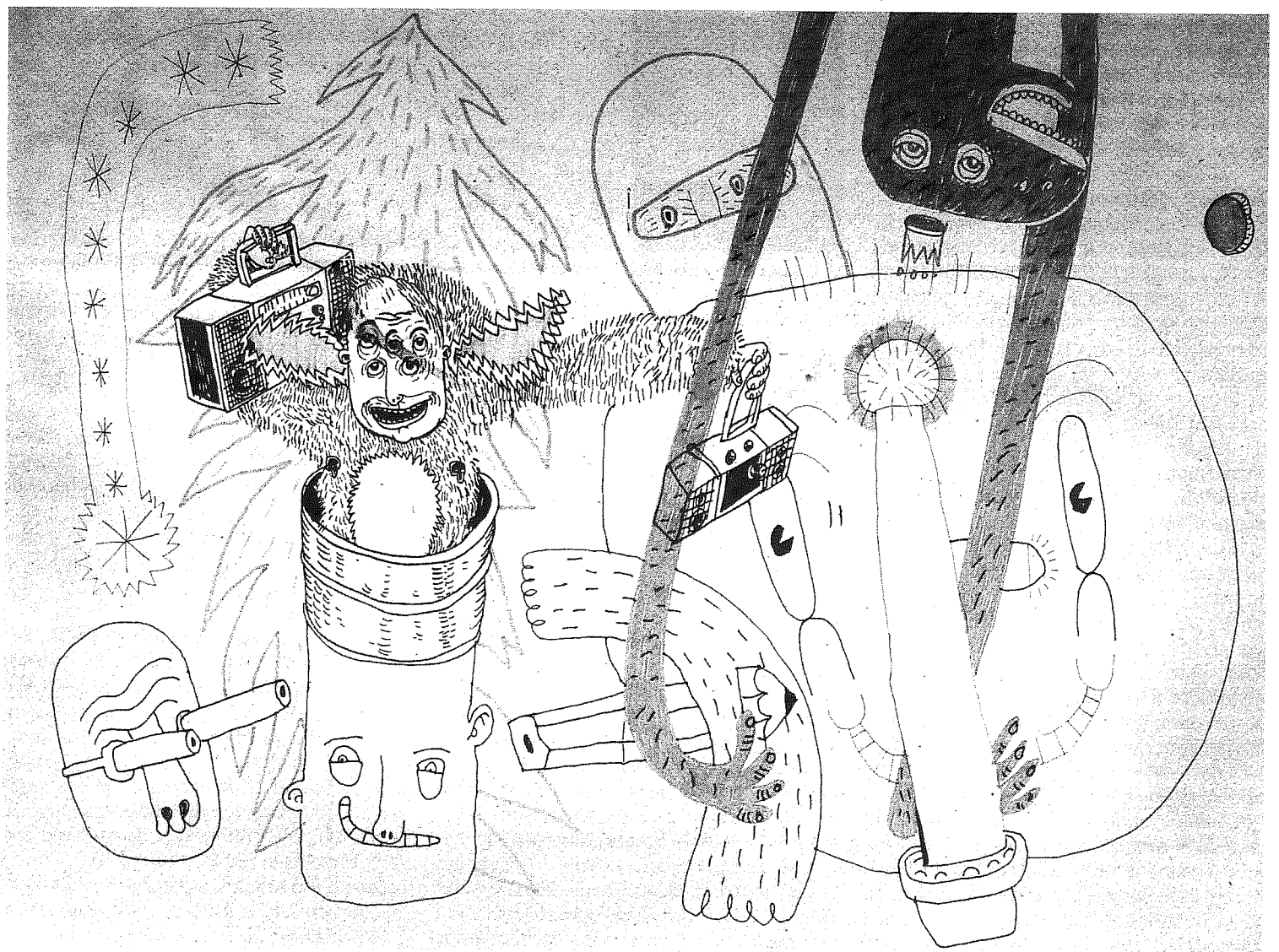
Předmluva prizvaně Jiřiny Šmejkalové, která má mnohaleté zkušenosti s britskou školou kulturních studií přímo od zdroje a podílela se na etablování cultural studies v Česku, tak na svůj oborový nadhled láká marně. Citlivě

které by nám jinak patrně unikly (věděli jste například, že se označení „Český ráj“ definitivně posunulo z příliš německého severu Čech na Trutnovsko a Jičínsko až ve čtyřicátých letech minulého století?).

Politická problematika?

Má vůbec smysl číst poněkud neucelenou knihu o popkultuře v historii jednoho poměrně marginálního národa – navíc ještě, pokud si sama říká o to být po pár letech dalšího bádání zapomenuta? Populární kultura totiž sice opravdu je, anebo může být, „hluboce politickou problematikou“, publikace nás ovšem utvrzuje spíše o opaku.

„Ukrajinská televize, až na vzácné výjimky, vysílala jen ruské filmy a seriály. O rozhlas, včetně jeho hudební produkce, ani nemluvě. Vysvětlení je prosté: řídicí posty ukrajinské televize a rozhlasu obsadili postupně Rusové. Je vám snad jasné, o čem tu spolu mluvíme? Řeč je o politickém, informačním a kulturním kolonialismu Ruska na Ukrajině,“ prohlásila na začátku března v rozhovoru pro internetový

Kresba Jiří Franta

oborem? Roztáčení kolovrátku pochybností i po deseti letech, během nichž vyšlo na zdejší poměry ne až tak málo důležitých monografií, jistě oboru na sebevědomí nepřidá. Možná by bylo lepší po vzoru obrozenců začít aspoň předstírat hrdost.

Základní problém publikace je pro sborníky typický, přesto je těžké se s jeho všudypřítomností smířit: jednotlivé studie jsou zaměřeny na úzká témata, která spolu navzájem souvisí jen zřídka (jeden z příspěvků si tak vyžádal vlastní oddíl Kulturní studia v maďarském prostředí), autoři nepoužívají jednotnou teorii, natož metodologii. Dozvíme se o problematickém vztahu českých vlastenců k hradu Střekov v průběhu 20. století z pohledu kulturní historie, o úsilí při vylepšování obrazu Sovětského svazu v očích čtenářů českých novin (téma, zdá se, znovu aktuální) z hlediska takřka politické psychologie,

editory upozorňuje, že jejich publikace není ani u nás tak průkopnická, jak by si nejspíše přáli, a laskavě dodává, že původním cílem cultural studies nebylo narušovat zkostnatělé myšlenkové struktury kolegů vědců, ale především obyčejných členů společnosti.

Publikace ve výsledku připomíná sbírku minerálů, které někdo, místo aby je roztřídil podle nějakého klíče, nechal v sáčku pohromadě – a řekl k tomu, že to takhle stačí. Je patrné, že „roztříštěný výzkum“, jak trefně českou situaci cultural studies autoři označují hned na přebalu, se ovšem těžko spojí jen tím, že se různé přístupy potkají v rotačce jedné tiskárny. Schopnost vhledu do vymezených výseků kultury autorskému kolektivu nechybí, je ovšem otázka, zda to označit za klad. Pokud nás ale neodradí absence jakéhokoli zřetelného editorského záměru, dostaneme se aspoň ke spoustě zajímavých informací,

deník Insider ukrajinská spisovatelka Oksana Zabuzko. V informační společnosti je propaganda hlavním prostředkem, po němž se sahá při přetahování o moc nad zdroji. A právě proto je třeba hlídat si svou populární kulturu: je totiž spolehlivým a citlivým vodním zrcadlem normality, rozdechvaným společenskými tužbami, a s trochou píce v něm odhalíme i podobu toho, kdo hladinu čeří kamínky. Jestli někomu v takové situaci opravdu stále brání vědecká čest smočít si ruce, je možná načase ho pro příště jednoduše ignorovat. Jak už víme, kritické studium populární kultury je důležité, protože její analýza přispívá „ke změně mocenských praktik či celé společnosti“. Teď už jen stačí se jím poctivě zabývat.

Ondřej Daniel, Tomáš Kavka, Jakub Machek a kolektiv: *Populární kultura v českém prostoru*. Karolinum, Praha 2013, 325 stran.